

Planstrategi for Sarpsborg 2016-2019

Vedtatt i bystyret
15. september 2016

Innhold:

1.	Innledning.....	3
2.	Globaliseringen merkes lokalt.....	3
3.	Teknologisk utvikling gir muligheter.....	4
4.	Fra silo til samspill i nettverk.....	4
5.	Befolkning.....	5
6.	Attraktivitet.....	6
6.1	Attraktiv som bosted.....	6
6.2	Attraktiv for bedrifter.....	6
6.3	Attraktiv som by.....	6
6.4	Plan- og utredningsbehov – attraktivitet gjennom byutvikling, næringsutvikling og boligpolitikk.....	7
7.	Velferd, levekår og folkehelse.....	8
7.1	Levekårsforskjeller.....	8
7.2	Helhetlig læring.....	9
7.3	Helserelaterte utfordringer.....	9
7.4	Boligsosiale forhold.....	10
7.5	Integrering av flyktninger.....	10
7.6	Plan- og utredningsbehov - velferd, levekår og folkehelse.....	10
8.	Klima og miljø.....	12
8.1	Klimaendringer og tilpasning til et endret klima.....	12
8.2	Bymiljøavtaler.....	12
8.3	Smart City Sarpsborg.....	13
8.4	Støy og luftkvalitet.....	13
8.5	Skred og ras.....	13
8.6	Vannmiljø.....	14
8.7	Landbruk.....	14
8.8	Naturmangfold.....	14
8.9	Plan og utredningsbehov – klima og miljø.....	14
9.	Samfunnssikkerhet og beredskap.....	15
10.	Areal og samferdsel.....	15
11.	Prioriterte utfordringer og innsatsområder i regional planstrategi for Østfold.....	16
12.	Utfordringer i Nedre Glomma og konsekvenser for plan- og utredningsbehov.....	17
12.1	Regionalt kapittel i planstrategi for 2012-2015.....	17
12.2	Videreutvikling av det regionale samarbeidet til planstrategier for 2016-2019.....	17
13.	Planstrategi og kommunereform.....	18
14.	Planbehov og prioriteringer oppsummert.....	19
14.1	Rullering av kommuneplanens samfunnsdel.....	19
14.2	Plantyper.....	19
14.3	Oversikt over styringsdokumenter.....	20

1. Innledning

Hva er en kommunal planstrategi og hva brukes den til?

Kommunal planstrategi er bystyrets og rådmannens verktøy for å prioritere plan- og utredningsoppgaver de neste fire årene. Planstrategien skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Denne planstrategien:

- beskriver utviklingstrekk /utfordringer
- tar stilling til hvilke planoppgaver som skal prioriteres i perioden 2016-2019 for å møte utfordringene
- vurderer om det er behov for mer kunnskap/utredninger om gitte tema.
- vurderer om kommuneplanen skal revideres delvis eller helt eller videreføres uten endringer
- avklarer hvilke utfordringer som best kan løses av kommunen alene og hvilke utfordringer som må løses gjennom regionalt samarbeid

Hva og hvem er Sarpsborg kommune i denne sammenheng?

Sarpsborg kommune er i denne sammenheng:

- Samfunnet, innbyggerne, næringsliv, frivillige lag og foreninger,
- Arealet
- Organisasjonen Sarpsborg kommune i rollene som, demokratisk arena, lovforvalter, tjenesteyter, samfunnsaktør
- Sarpsborg kommune er også en del av en større region og må løse oppgaver i samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige aktører, gjennom forpliktelser og avtaler, oppfølging av regionale og statlige myndigheters forventninger.

For å ivareta kommuneorganisasjonens roller er det viktig å ha et plan- og styringssystem som forvalter og prioriterer ressursbruken godt, både kortsiktig og langsiktig, som gir forutsigbarhet og samtidig rom for en endringskultur.

Utviklingstrekk, utfordringer, muligheter - og prioritering av planarbeid

Det er generelle trekk ved samfunnsutviklingen som Sarpsborg skal forholde seg til. Det er også trekk ved Sarpsborg som er unike og som er av betydning for kommunens veivalg og innsatsområder. Både generelle trekk og lokalspesifikke trekk gir utfordringer og muligheter. En del utfordringer er de samme som for fire år siden. Noen av dem er forsterket. Sarpsborg kommune har en rekke styringsdokumenter som skal svare på utfordringene, som fortsatt gjelder og skal gjennomføres. Det er en ambisjon å konsentrere ressursbruken i planarbeidet og prioritere planarbeid i samsvar med utfordringene. Kommunens utfordringer, oppgaver og overordnede føringer er komplekse, noe som krever sammenheng og samordning, som igjen er ressurskrevende. Kommunen har derfor en ambisjon om å prioritere tydelig og samordne styringsdokumentene enda bedre på lengre sikt.

2. Globaliseringen merkes lokalt

Verden er full av forskjellighet, men blir stadig mer sammenvevet kulturelt, politisk og økonomisk. Kulturuttrykk og ideer deles av alle. Selskaper opererer over hele verden. Valutasvingninger på kapitalmarkedene gjør at landene er vevd sammen i et økonomisk «skjebnefellesskap». Situasjonen for næringslivet i Sarpsborg er påvirket av hvilke bransjer som vokser internasjonalt og nasjonalt. Utfordringen er å finne det lokale handlingsrommet for næringsvekst. Verden oppleves å komme

tettere på, med krigshandlinger, folkevandringer og flyktningstrømmer. Sarpsborg kommune skal legge til rette for at noen av alle dem som er på flukt skal få et trygt hjem og et godt liv i lokalsamfunnet. Globale klimaendringer samler landene til klimaforlik, noe kommunen skal gi sitt bidrag til å løse lokalt.

3. Teknologisk utvikling gir muligheter

«Alt som KAN automatiseres og digitaliseres VIL BLI automatisert og digitalisert!»¹ Dette angår, helse og omsorg, utdanning, service, handel, industri, offentlig forvaltning og samhandling mellom offentlige og private virksomheter, og ikke minst mellom kommunen og innbyggerne.

Det gir muligheter for bedre ressursutnyttelse i offentlige tjenester. Bruk av velferdsteknologi har stort fokus i helse- og omsorgsarbeidet. Kommunen har vedtatt å sette fokus på innovasjonsarbeid.

Biler, apparater, klokker og lyspærer kan knyttes til nettet. Alt kan snakke sammen og gi informasjon om for eksempel trafikk, miljø, vann- og luftkvalitet. Informasjon kan deles mellom offentlige og private aktører, for eksempel kartinformasjon. En delingskultur utvikler seg. Patentbeskyttelse er ikke så viktig som å dele og utvikle videre, noe som gir positive drivkrefter for innovasjon. Dette kan ha betydning for kommunens samhandling med innbyggere og næringsliv. Men utviklingen gir også utfordringer når det gjelder personvern og informasjonssikkerhet.

4. Fra silo til samspill i nettverk

Kunnskap er viktig og betydningen av tverrgående kunnskap er stadig viktigere. Komplementær kunnskap i team bringer oss fremover. Vi beveger oss fra silosamfunn, med silotenking, til nettverkssamfunn, med nettverkstenking. For å løse komplekse oppgaver må kommunen jobbe mer på tvers internt for å levere innovative løsninger og gode og effektive tjenester.

Samarbeid på tvers i organisasjonen er også viktig i planarbeid. Mange planoppgaver, som for eksempel arealplaner, krever også mye samhandling med aktører utenfor organisasjonen for å sikre at planene har stor gjennomføringskraft. Dette betyr at planprosesser krever ressurser og det må vurderes nøye hvilke planoppgaver som skal prioriteres.

¹ Lars Kibro, Telemarksforskning: om fem tunge trender, på Workshop i Nedre Glomma Regionråd.

5. Befolkning

Per 1.1 2016 hadde Sarpsborg 54 678 innbyggere. Dersom befolkningsframskrivingene slår til vil befolkningstallet være på mellom 64 000 og 65 000 i 2040 (middels nasjonalvekst)

Befolkningssammensetningen tilsier flere elever i grunnskolen og flere av de aller eldste som trenger tjenester.

Sarpsborg hadde høy befolkningsvekst, med sterk innflytting og nettoinnvandring i perioden 2000 til 2008.

I perioden 2012-2014 har Sarpsborg hatt lavere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet, under 1 %.

I 2015 var det en økning på 486 innbyggere. Det kan tyde på at den nedadgående trenden har snudd.

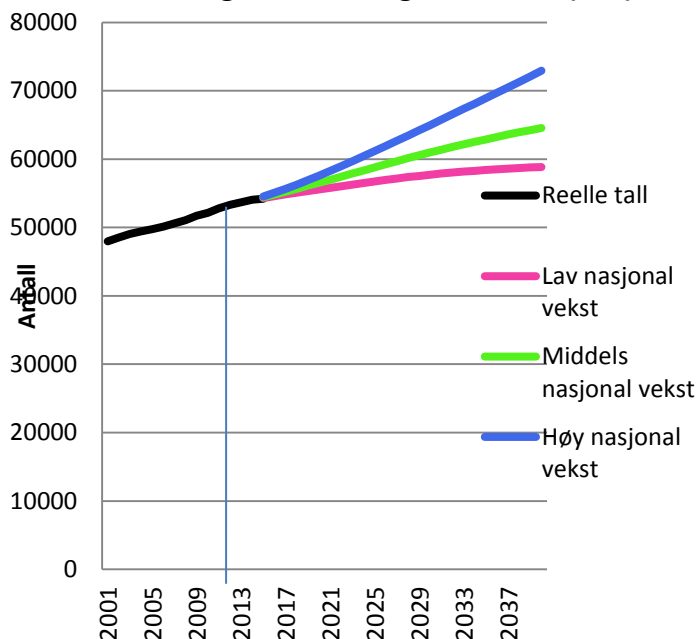
Kommunen har hatt fødselsoverskudd helt fra 2005, men befolkningsveksten skyldes i hovedsak innflytting. En vesentlig del av innflyttingen er innvandring.²

Sarpsborg er et flerkulturelt samfunn. Innvandrerbefolkningen er i dag på ca. 10.000 personer. (16,6 % av befolkningen)

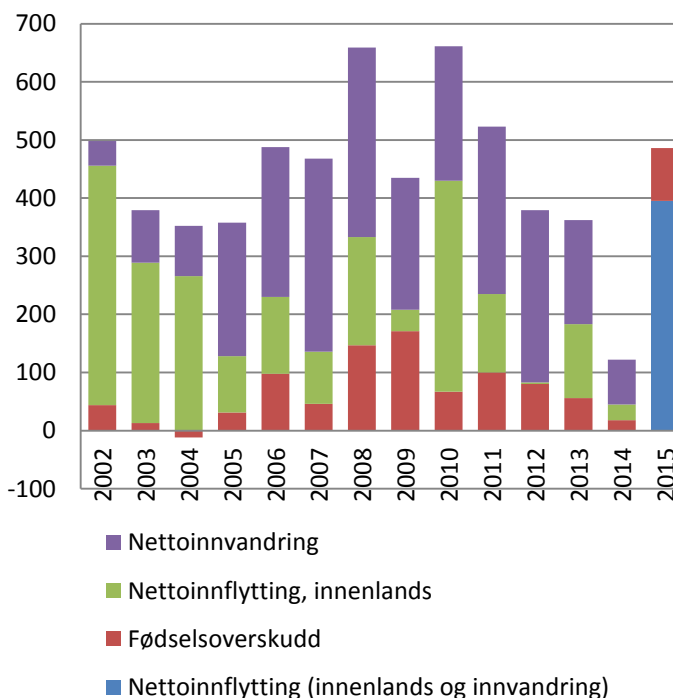
Statistikk for inn- og utflytting viser at det er en ganske stor årlig «utskifting» av innbyggere. Godt over 2000 innbyggere flytter ut av kommunen årlig.

Oppunder 5000 innbyggere flytter årlig internt i kommunen.

Befolkningsframskriving 2015-2040 (SSB)

Befolkningsutvikling

² Kilde: Statistisk sentralbyrå 2016. Det foreligger ikke tall for 2015 som skiller mellom innvandring og innenlands nettoinnflytting.

6. Attraktivitet

Vekst påvirkes av hvor attraktivt stedet er å bo, besøke og arbeide eller etablere bedrift.³ Kommunen er i konkurranse med andre kommuner, både om å tiltrekke seg arbeidsplasser, kvalifisert arbeidskraft og nye innbyggere. Det må være godt boligtilbud, attraktive arbeidsplasser, pendleravstand til arbeidsplasser, levende bysentra som sosial møteplass og sted for handel, kultur og opplevelser.

En del av forklaringen på lav befolkningsvekst i Sarpsborg er at arbeidsplassutviklingen har vært svakere enn i resten av landet.

6.1 Attraktiv som bosted

Sarpsborg har vært attraktivt som sted å bo. Bostedsattraktiviteten har vært forklart med lave boligpriser sammenlignet med kommuner nærmere Oslo. Ser man på prisstigningen på boliger i Sarpsborg, som nå er blant de største i landet, kan det tyde på at det ikke er nok tilgang på boliger.⁴ Dagens omfang av vedtatte utbyggingsplaner kan tyde på at boligbyggingen er i ferd med å ta seg opp igjen. Likevel er det viktig å gjøre en målrettet innsats for å gjøre Sarpsborg mer attraktivt også som bosted.

6.2 Attraktiv for bedrifter

Sarpsborg har hatt nedgang i antall arbeidsplasser siden 2008. Nedgangen har skjedd i det private næringsliv, mens det offentlige fortsatt har arbeidsplassvekst.

Basisnæringer, som industri, landbruk og teknologiske tjenester, har hatt sterk nedgang i antall arbeidsplasser. Det skyldes dels at basisnæringene i Sarpsborg har vært konsentrert i bransjer preget av nedgang og stagnasjon. Nedgangen i basisnæringene har imidlertid vært enda sterkere enn bransjestrukturen skulle tilsi.

De regionale næringene, som bygg og anlegg, engroshandel, transport og forskjellige tjenester, har hatt svak vekst de ti siste årene. De regionale næringene vil normalt bli preget av næringsutviklingen i basisnæringene og besøksnæringene, og den svake utviklingen i de regionale næringene i Sarpsborg kan mest sannsynlig forklares av svak utvikling i det øvrige næringslivet som har forplantet seg til de regionale næringene.

Besøksnæringer som butikkhandel, overnatting, servering og aktivitets- og opplevelsesnæringer, har også hatt en svak utvikling. Antall arbeidsplasser i butikkhandel har gått ned. Nedgangen har skjedd til tross for at Sarpsborg har hatt befolkningsvekst. Dermed ser det ut til at handelslekkasjen har økt de siste årene.

Antall arbeidsplasser i det offentlige har hatt vekst i Sarpsborg. Dette har ført til en vridning av arbeidsplassene i Sarpsborg fra konkurranseutsatt næringsliv og til offentlig sektor og skjermede bransjer. Det er en utvikling som ikke er bærekraftig på sikt.

6.3 Attraktiv som by

Sarpsborg by konkurrerer med andre byer om innflyttere, bedrifter og besøkende. Dette er en utfordring for Sarpsborg sentrum. Det er investert i estetiske løft i sentrum, blant annet med opprusting av gågata og amfi i Kulåsparken, skulpturer i gågata og på St. Marieplass, skatepark ved

³ Ref. Telemarksforskning: Forskningsprosjektet, «Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon» 2013-15

⁴ Ref. Telemarksforskning: Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon

stadion, parkaktiviteter ved Glengshølen, tusenårssti, ny sentrumsskole og oppgradering av Sarpsborg Scene. Disse tiltakene skal bidra til mer bruk og positive opplevelser av Sarpsborg sentrum.

6.4 Plan- og utredningsbehov – attraktivitet gjennom byutvikling, næringsutvikling og boligpolitikk

Sentrumsplan

Sentrumsplanen for Sarpsborg revideres med tanke på å følge opp intensjonen om å bli mer attraktiv for bedrifter, besøkende og tilflyttere. Det skal legges til rette for 2000 nye boliger. I sentrumsplanprosessen drøftes hvordan byvekststrategier kan bidra til etterspørsel, investeringsvilje og vekst, og samtidig sikre bokvalitet og gode bomiljøer. Planen skal ha en tydelig retning for vekst og vern. Den skal definere byens sentrale identitetsbærende elementer i fremtiden. Dette omfatter kulturminner, -miljøer og – landskap. Østre bydels rolle i sentrumsutviklingen skal avklares.

Verneverdivurdering, estetiske retningslinjer og belysningsplan revideres samtidig med sentrumsplan.

Det er også iverksatt et arbeid⁵ for å komme fram til gode løsninger for området rundt stasjonen med særlig vekt på effektivt kollektivknutepunkt, framtidig sentrumsbebyggelse, attraktive løsninger for gange, sykkel- og kollektivtrafikk og gode forbindelser på tvers av jernbanelinjen stasjonsområdet, til gågate og torg.

Sentrumsplanen skal være realistisk og handlingsrettet. Det betyr at det må bred medvirkning til for det er i stor grad private som vil stå for gjennomføring av planen. Det betyr også at det vil følge et handlingsprogram med tiltak.

Boligpolitikk

Sarpsborg vedtok en boligpolitisk plattform i 2015 som skal følges opp denne perioden. Den er bl.a. førende for arealplaner. Det er ikke behov for rullering av denne nå.

Næringsutvikling

Sarpsborg kommune vedtok handlingsprogram for næringsutvikling i 2014. Tiltakene i denne er i stor grad fulgt opp etter intensjonene. Arbeidsplasser og dermed bedriftsattraktivitet er den viktigste driveren for vekst. Med de utfordringene Sarpsborg har knyttet til arbeidsplassutvikling, bør attraksjonskraft, med vekt på næringsutvikling være et satsningsområde for Sarpsborg. Tema bør vektlegges i ny kommuneplan og det er behov for å rullere handlingsprogrammet.

Kultur

Kommunedelplan for kultur 2013-23 gir grunnlag for Sarpsborg kommunes langsiktige kulturpolitikk og avklarer kommunens rolle i utviklingen av kulturlivet. Planens intensjon er å legge til rette for og styrke vekst - og utviklingsmulighetene for kulturlivet i Sarpsborg, legge til rette for kreativitet, bidra samarbeid, inkludering, næring og forebygge helseproblemer. Det er behov for å oppdatere kommunedelplan for kultur 2013-23 i perioden. Byjubileet vil være over. Lowverk for bibliotek er revidert. Det er behov for ny organisering av fritidsklubbene. Frivilligsentralen legges inn under enhet kultur og Prosjekt Sarpsborg scene er gjennomført. Dersom sammenslåing av Sarpsborg og for

⁵ Tre konsulentfirma har fått i oppdrag å skissere ideer og løsningsmuligheter for hvordan stasjonsområdet kan utvikles, dette som en del av planarbeidet for å få frem forslag og løsninger som kan bearbeides og videreføres.

eksempel Rakkestad blir en realitet, vil arbeidet med kulturplanen kunne gå parallelt med sammenslåingsprosessen.

7. Velferd, levekår og folkehelse

Vi har fire grunnpillarer i velferdsstaten. De er arbeid/inntekt, utdanning / kultur, helse, og bolig. Utfordringene på disse områdene er styrende for plan- og utviklingsarbeidet. Like viktig er det å se og bygge på de positive ressursene som finnes. Både i tjenesteutforming, by- og nærmiljøutvikling er det mulighetene og innbyggernes bidrag til fellesskapet som må dyrkes. Spørsmålet som stilles vil ikke lenger være "hva trenger du hjelp til?", men, "hva er viktig å mestre for deg?" og «hva kan du bidra med?», «hva kan vi få til?» Noen vil hevde at vi er i en brytningstid, på vei bort fra det såkalte «servicesamfunnet» til et «fellesskapsamfunn». Brukeren er ikke en kunde, men en innbygger som skal bidra til fellesskapet⁶.

Velferdsutfordringer har tendens til å hope seg opp for de samme personene. «*En ulykke kommer sjelden alene*»⁷ Utdanning, arbeid og inntekt har stor betydning for levekårene og helsesituasjonen. Mangel på sosial kontakt og tilhørighet forsterker også andre levekårsproblemer. Virkemidlene for å bedre levekår er derfor komplekse. Arbeidstiltak må ofte virke sammen med for eksempel helsetjenester for å oppnå positiv endring. Å flytte til en bedre bolig kan være bra, men å miste det sosiale nettverket kan være en konsekvens som gjør situasjonen verre. Utfordringer med frafall i videregående skole løses ikke av skolens pedagogiske innhold alene. «*Å ha et blikk for helheten, og for sammenhengen mellom levekårskomponentene, er viktig når politiske tiltak skal vurderes. Det bidrar til å unngå silotenkningen i politikken*».⁸ Dette gjelder også fagmiljøene. Kommunens fagmiljøer må samarbeide for å bidra til å bryte mønstre, sørge for helhet og sammenheng i tjenester, gjennom tidlig innsats, overganger fra barn til ungdom, familie osv.

Sarpsborgs levekårsutfordringer kjennetegnes bl.a. ved:

- arbeidsledighetstallene har vært noe lavere i Sarpsborg enn i Fredrikstad, men høyere enn landsgjennomsnittet
- en økende andel uføretrygdede (landsgjennomsnittet går motsatt vei)
- et lavere inntektsnivå
- lavere utdanningsnivå
- høyere forekomst av frafall i videregående skole
- lavere barnehagedeltakelse for minoritetspråklige

7.1 Levekårsforskjeller

En stor utfordring internasjonalt og nasjonalt er økende sosial ulikhet i levekår og helse. Ikke alle får en så god start som de bør. Selv om det er en nasjonal tendens til økt barnefattigdom, er det markant forskjell mellom Sarpsborg/ Østfoldregionen og landsgjennomsnittet. Andel barn mellom 0 og 17 år som bor lavinntektsfamilier har økt fra 12 % til 16 % på ti år. Andelen barn med enslig forsørger er også høyere enn i landet som helhet.⁹ Forskjellene internt i kommunen er store. Det kan

⁶ Se ks <http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/hva-er-innovasjon/>

Eksempel med Skanderberg kommune i Danmark som kaller seg Kommune 0.3.

⁷ Barstad, Anders (2014): Levekår og livskvalitet. Vitenskapen om hvordan vi har det. (s 61)

⁸ Barstad, Anders (2014): Levekår og livskvalitet. Vitenskapen om hvordan vi har det.

⁹ Befolkningsoversikt. Helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Sarpsborg kommune. 2014

varierte fra 3,3 prosent barnefattige i ett område til 55,6 prosent i et annet. Sarpsborg kommune arbeider med tiltak som lindrer barnefattigdom blant annet gjennom fattigdomsmidler og i tjenestene. Siden noen områder har spesielt store levekårsutfordringer, vil innsatsen for å bedre levekårene også være områderettet. Arbeidet med områdeutvikling i østre bydel vil bestå av aktiviteter som skal styrke bydelen sosialt og fysisk.

7.2 Helhetlig læring

Sarpsborg kommune arbeider kontinuerlig for å ha et helhetlig læringsløp med høy kvalitet fra barnehage frem til videregående skole. Dette gjøres ved tidlig innsats med vekt på språkstimulering, sosial kompetanse og grunnleggende ferdigheter, ved å legge til rette for gode overganger fra barnehage til videregående skole og ved å skape oppslutning om betydningen av utdanning. Sarpsborg har også lagt til rette for tverrfaglig deltakelse i arbeid med helhetlig forebyggende innsats. Positive trekk som er verd å ta med og bygge videre på er: Andelen elever fra Sarpsborg som går direkte fra videregående skole til høyere utdanning har over noe tid vært høyere enn for landsgjennomsnittet. Ungdataundersøkelsen viser at en stor andel ungdom planlegger høyere utdanning¹⁰. Dessuten trives mange elever på skolen. Trivsel blant elever i 10. trinn er høyere i Sarpsborg enn i landet.

7.3 Helserelevante utfordringer

De aller fleste sykdommer er mer utbredt i Sarpsborg enn i landet forøvrig. Det gjelder diagnoser som astma, kols, lungekreft, hjerte- og karsykdommer og forekomst av type 2 diabetes. Plager knyttet til muskel- og skjelettsystemet er også mer utbredt i Sarpsborg enn i landet.¹¹ Andelen med psykiske symptomer og lidelser er høyere i Sarpsborg enn i Østfold og i landet. 19 % av ungdommene opplever ensomhet¹². Å være misfornøyd med egen kropp og selvbilde er også en utfordring å ta på alvor. Sarpsborg merker en utvikling der behov for forebygging, oppfølging og behandling av psykiske lidelser øker. Tidlig innsats og fokus på helsefremmende og forbyggende arbeid er viktig for å redusere sykdom og helserelevante plager.

Fremtidens behov for helse- og omsorgstjenester

I tillegg til økte behov for helsetjenester overfor kronisk syke og yngre med nevrologiske og psykiske plager forventes større omfang av tjenester til demente.

¹⁰ Kilde: Ungdata

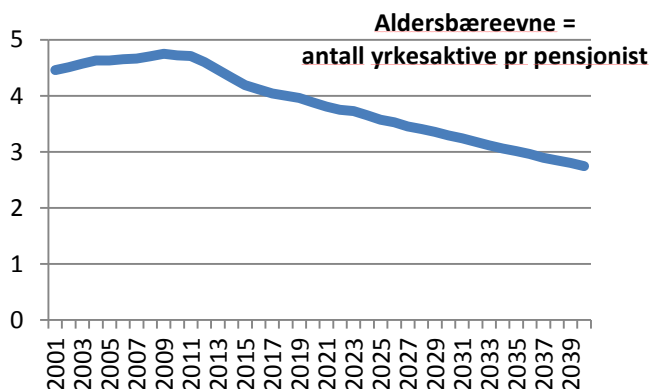
¹¹ Folkehelseinstituttet: <http://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=0105&sp=1&PDFaar=2014>, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.

¹² Kilde: Ungdata 2014

Aldersgruppene over 70 år utgjør ca. 11 % av befolkningen i dag og øker mest frem mot 2040. I 2040 vil denne gruppen anslagsvis ha økt med 5000 og utgjøre 18 % av befolkningen.

Som diagrammet viser vil det bli færre yrkesaktive sett i forhold til antall pensjonerte.

Økningen i eldrebefolkningen gir behov for nye måter og utforme tjenestene på.

De helserelaterte utfordringene krever omstillingsevne og vilje både i kommuneorganisasjonen og i befolkningen. Ny teknologi gir muligheter. Planlegging av egen alderdom blir viktig. Flere eldre holder seg friske lengre enn før. Pensjonister er en ressurs for lokalsamfunnet og frivillig arbeid.

7.4 Boligsosiale forhold

Uten et trygt hjem er det vanskelig å opprette eller holde på en stabil arbeidstilknytning, stå i et skole- og utdanningsløp, motta helsetjenester og forebygge kriminalitet. Boligpolitikk er derfor en viktig del av velferdspolitikken og innsatsen mot fattigdom. Gjennom boligsosialt utviklingsprogram, en avtale mellom Sarpsborg kommune og Husbanken (2011-2016), har Sarpsborg kommune jobbet målrettet med kunnskapsutvikling, utvikling av metoder i boligarbeidet, og utnyttelse av boligsosiale virkemidler. Utviklingsarbeidet fortsetter.

7.5 Integrasjon av flyktninger

Rekordmange mennesker er på flukt og rekordmange mennesker skal bosettes i landet. Kommunen har vedtatt å bosette 130 i 2016, hvorav 30 enslig mindreårige i 2016, som er i tråd med anmodningen fra Utlendingsdirektoratet. Situasjonen er ustabil og uforutsigbar og anmodningstallene endres stadig. Strategien i Sarpsborg er å gjøre årlige vedtak med orientering om foreliggende anmodninger. Bosettingen foregår først og fremst gjennom selvbosetting i privat utleiemarked. Men det kan være vanskelig å få tak i nok boliger både til flyktninger og andre vanskeligstilte på boligmarkedet fremover, særlig til store familier og enslige. Det kan også være vanskelig å få tak i nok medarbeidere med rett kompetanse til å utføre de ulike tjenestene. Sarpsborg jobber aktivt med integrasjon på mange områder og med mobilisering av frivillige, godt forankret i kommunedelplan for mangfold og inkludering og likeverd. Sysselsetting og boligtilbud er også et tema i integreringspolitikken. Boligpolitisk plattform legger opp til å skaffe til veie flere boliger og mer variert boligtilbud.

7.6 Plan- og utredningsbehov - velferd, levekår og folkehelse

Tverrsektorielle planer og plattformer

Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd 2016–2028, med handlingsdel 2016-2019. Formålet med planen er å redusere alle former for diskriminering, og med det bidra til å utvikle Sarpsborg til et samfunn som gir alle innbyggere lik mulighet til å lykkes. Innbyggere som opplever inkludering og likeverd er det sterkeste virkemiddel for å forebygge ekstremisme og radikalisering; det tema som har blitt viet mest oppmerksomhet i de årene som har gått siden forrige utgave av planen. Handlingsdelen revideres årlig.

Folkehelseplan: Kommunedelplan for folkehelse er under arbeid og høringsforslag foreligger våren 2016. Folkehelseplanen fokuserer på helsefremmende og forbyggende innsats med formål å bedre befolkningens helsetilstand og redusere sosial ulikhet i helse. Folkehelse er et perspektiv som skal ligge til grunn i en rekke av de planer og tjenester kommunen har ansvar for.

Plattform for frivillighet 2013-2016: Formålet er å legge grunnlag og ryddige rammebetingelser for samarbeid mellom Sarpsborg kommune og frivillige organisasjoner og interessegrupper. Den skal stimulere til økt aktivitet og utløse ressurser til felles beste. Den frivillige innsatsen i Sarpsborg kommune er omfattende og viktig for samfunnsutviklingen. Frivillig innsats gir verdi både for de som er mottakere av frivillig arbeid og for dem som yter frivillig innsats. Frivillighet er spesielt viktig å integrere i både tjenesteutviklingen og i ulike planer fremover. Dette taler for å løfte frivillighet i kommuneplanens samfunnsdel fremfor å rullere plattformen denne perioden.

Boligpolitisk plattform 2015: trekker opp en helhetlig boligpolitikk for Sarpsborg som et redskap i arbeidet med å utjevne sosiale forskjeller, bedre levekårene og gjøre Sarpsborg til et attraktivt sted å bo. Plattformen omhandler både boligsosial boligbygging og generell boligbygging. Virkemidlene er kommunale tjenester, arealplanlegging, eiendomsforvaltning og konkrete tiltak i samarbeid med andre aktører. Det er ikke nødvendig å rullere denne kommende periode, men å følge den opp.

Skole og barnehage

Mange utfordringer henger sammen utdanningsnivået i befolkningen. Utdanning har betydning for både arbeidsdeltakelse, helse og kommunens økonomiske bærekraft. Kommende periode er det behov for ny plan for innholdet i skole og barnehage. Planen vil ta opp i seg og være en paraply for planene relatert til skole, barnehage og SFO. Nåværende oppvekst- og utdanningspolitisk plattform, kommunedelplan for SFO, kommunedelplan for barnehageområdet, handlingsprogram for IKT i skoler og barnehager inngår dermed alle i en plan for skole og barnehage. Ved å slå sammen fire planer/styringsdokumenter til ett får vi bedre helhet innenfor denne sektoren.

Det ikke behov for å rullere kommunedelplan for kapasitet og struktur for skole og barnehager før i 2019.

Kulturskolen

Plattform for kulturskolen 2014 er et styringsdokument som beskriver kulturskolens bakgrunn, forankring, innhold og utvikling. Ny nasjonal rammeplan for kulturskoler er et av føringsdokumentene som plattformen er bygget på. Implementering av nye nasjonale fagplaner knyttet til rammeplanen vil påvirke bl.a. de delene av plattformen som omhandler kulturskolens programområder. De nye fagplanene er definert ut i fra programområdene grunnprogram, kjerneprogram og fordypningsprogram. Grunnprogrammet er ment realisert i samarbeid med ulike aktører/institusjoner og bl.a. grunnskole vil være en sentral samarbeidspartner.

Helse og omsorg

Kommunedelplan helse og omsorg og *Plattform for livslange tjenester* er under arbeid. Formålet med helse og omsorgsplanen er å utvikle bærekraftige helse- og omsorgstjenester av god kvalitet som er tilpasset fremtidige utfordringer og behov. I arbeidet er det viktig å legge til rette for at innbyggerne kan gjøre positive helsevalg og forebygge sykdom gjennom fokus på forebyggende helsearbeid.

Plattform for livslange tjenester skal gi strategiske mål og bistand til utviklingshemmede og andre med tilsvarende diagnoser i et livsløpsperspektiv. Brukergruppen sikres forutsigbare tjenester, brukerstemmen utvikles og styrkes gjennom økt selvstendighet, medvirkning og mestring. Standard på tjenestene avklares.

Handlingsprogram mot vold i nære relasjoner rulleres i perioden. Planen gikk frem til 2012 og det er opparbeidet ny kunnskap, kompetanse og erfaringer på området. Planen omfatter hvordan de ulike aktørene i kommunen skal jobbe sammen for å møte utfordringene. Vold i nære relasjoner er et nasjonalt satsningsområde. Politirådet i Sarpsborg har besluttet at dette skal være et satsningsområde i Sarpsborg for perioden 2016-2020.

Handlingsprogram mot rus rulleres også i perioden. Tidligere plan er gått ut på dato og det er viktig å ha en gjennomgang av det forebyggende og det rehabiliterende arbeid innenfor rusfeltet. Arbeidet med en *alkoholpolitisk handlingsplan* er igangsatt. Denne vil inngå i handlingsprogram mot rus.

Plattform for helhetlig rehabilitering (temaplan/strategiplan) – gjelder fortsatt og det er ikke behov for rulling.

8. Klima og miljø

Kommunal sektor påvirker lokalmiljøet på mange måter og har flere oppgaver av betydning for klimagassutslipp i en kommune. Kommunens virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser er særlig innenfor arealplanlegging, samferdsel, bygg, avfallshåndtering, og innen jord- og skogbruk, og kommunens egen drift og tjenesteproduksjon. Kommunen kan også være pådriver ovenfor næringsliv, organisasjoner og befolkning og legge til rette for mer klimavennlig atferd.

8.1 Klimaendringer og tilpasning til et endret klima

Utslipp av klimagasser er i ferd med å endre jordens klima. Klimatilpasning er nødvendig for å gjøre samfunnet mer robust, både for å møte klimaendringer og stå imot dagens ekstremvær.

Klimatilpasning må integreres i alle deler av kommunens planlegging, ikke minst i arealplanlegging. Dersom vi ikke forbereder oss vil klimaendringene kunne få store konsekvenser for samfunnets sårbarhet og kritiske samfunnsfunksjoner. Det vil derfor fortsatt være et viktig å vektlegge miljø og klima i ny kommuneplan.

8.2 Bymiljøavtaler

Bymiljøavtalene er et nytt verktøy som staten har utformet for å bidra til å nå målet i Klimaforliket om nullvekst i personbiltrafikken i byområdene¹³. Bymiljøavtalene er en videreutvikling og utvidelse av de etablerte bypakke/bompenggeordningene. Dagens bypakker/bompenggeordninger er konsentrert om å finansiere og bygge ut infrastrukturen, samt i noen områder bidra til finansiering av drift av kollektivtrafikken. Bymiljøavtalene vil også bestå av forpliktelser om arealbruk som legger til rette for gange, sykkel og kollektiv, samt parkeringspolitikk. Partene i Bypakke Nedre Glomma har vedtatt en intensjon om å forhandle fram bymiljøavtale så snart det åpnes for dette¹⁴. Avtalen som ligger til grunn for samarbeidet er også under revisjon. Blant annet er målet om forpliktende samarbeid om arealpolitikken forsterket. Samarbeidsavtalen er et viktig grunnlag for å inngå framtidig bymiljøavtale med staten.

Bedre samordning av areal- og transportplanlegging er et av de viktigste grepene ved overgang fra ordinære bypakker til bymiljøavtaler. Det er derfor krav i rammeverket om at regionale eller

¹³ Klimaforliket er en avtale vedtatt i 2012 av AP, SP, SV, Høyre, Krf og Venstre. Det fastsetter en rekke klimamål, samt virkemidler som skal brukes for å nå målene.

¹⁴ «Partene i Samarbeidsavtalen for Nedre Glomma tar initiativ til å forhandle fram helhetlig

bymiljøavtale med Samferdselsdepartementet så snart det åpnes for dette» i saken om «Indikatorer for arealbruk og parkering for oppfølging av bymiljøavtaler – Høringsuttalelse», april 2015.

interkommunale arealplaner skal være i tråd med målene i bymiljøavtalen, dvs. målet om nullvekst i personbiltrafikken.

Lokale myndigheter som skal inngå bymiljøavtaler, må gjøre en vurdering av på hvilken måte regional eller interkommunal areal- og transportplan for avtaleområdet bidrar til å nå målet i Klimaforliket.

Om fylkesplanen vurderes å ikke være tilstrekkelig, vil den regionale areal- og transportstrategien måtte revideres. Dette kan gjøres enten ved å rullere hele fylkesplanen eller ved å ta ut og revidere areal- og transportstrategien for Nedre Glomma. Dersom areal- og transportstrategien for Nedre Glomma må revideres, vil kommunene også måtte ta stilling til om den kommunale arealplanen er i tråd med revidert areal- og transportstrategi for Nedre Glomma.

8.3 Smart City Sarpsborg

Begrepet Smart City beskriver en type prosjekter som handler om å utnytte ny og eksisterende teknologi på en ny, bedre og smartere måte. Smart City – prosjektene omhandler ofte klima, energi og miljø. Sarpsborg kommune har inngått et partnerskap i NCE Smart Energy Markets og et samarbeid om å utvikle konseptet «Smart City Sarpsborg». Samarbeidet skal omfatte hele kommunen og se på innovative løsninger innenfor fokusområdene; vann, energi, bygg, helse, mobilitet og forvaltning og tjenester.

«Smart City Sarpsborg» er en videreføring av «Framtidsbyen Sarpsborg». Arbeidet vil bidra til å redusere klimagassutslipp. I tillegg har Smart City Sarpsborg stort fokus på verdiskaping der det er viktig at lokale aktører og lokalt næringsliv får bidra. Ved utarbeidelse av de ulike prosjektplanene for fokusområdene, vil målsettingene fra Klima og Energiplanen 2011 - 2020 ligge til grunn. Smart City Sarpsborg vil bidra til realisering av Klima- og energiplanen og defineres derfor som et handlingsprogram.

8.4 Støy og luftkvalitet

Støy har en negativ påvirkning på helse og trivsel, både i form av søvnproblemer og stressrelaterte helseplager. Det er behov for å forebygge og redusere skadelige virkninger av støy. Støy er viktig tema i all arealplanlegging, både når støyfølsomme og støyende funksjoner skal lokaliseres. Nyere forskning viser at negative helseeffekter forekommer ved lavere konsentrasjoner av luftforurensning enn tidligere antatt. Grenseverdiene for svevestøv vil bli skjerpet fram mot 2020. Hovedutfordringen i Nedre Glomma vil være å få til gode tiltak som gir redusert svevestøvkonsentrasjoner. I Sarpsborg er det også periodevis et problem med SO₂ utslipp, hovedsakelig fra industrien. Det er fra miljømyndighetene varslet pålegg om tiltaksutredning for SO₂.

8.5 Skred og ras

Store deler av Sarpsborg er dekket av marine avsetninger og det er alltid en risiko for at det er kvikkleire i disse områdene. I løpet av det siste halve året har rasfare fått betydelig forsterket fokus. Selv små terrenginngrep krever geoteknisk undersøkelse. Kommunen har et ansvar for å sikre at det foreligger tilstrekkelig geoteknisk informasjon ved behandling av byggesøknader og reguleringsplaner.

Det er også behov for å samle inn informasjon fra alle tidligere grunnundersøkelser for å få bedre kunnskap om mulig ras/skredfare. Disse undersøkelsene bør gjøres tilgjengelig på web – innsynkart. Det må også avsettes ressurser til å «stramme opp» løsmassekartet som er en svært grovmasket kartlegging.

8.6 Vannmiljø

Sjø og vassdrag er verdifulle områder for rekreasjon, friluftsliv og biologisk mangfold. I Sarpsborg er Glomma og Isesjø i tillegg råvannskilder for drikkevann. Sarpsborg har mange vannforekomster som står i fare for ikke å nå målet om god økologisk tilstand. Arbeidet med lokale tiltaksplaner er i gang. Utfordringen fremover blir å gjennomføre nødvendige tiltak, særlig innenfor avløp- og landbrukssektoren. For Tunevannet er det også en utfordring å identifisere hva som faktisk er effektive tiltak.

8.7 Landbruk

Sarpsborg har et viktig nasjonalt ansvar for å ivareta arealer som er godt egnet for matkornproduksjon. Størstedelen av kornarealene som ligger i Sarpsborg tilhører den kategorien med best forutsetning for å drive kornproduksjon. På disse arealene oppleves også størst utbyggingspress.

8.8 Naturmangfold

Hovedinnfartsårene på bane og vei til Norge går gjennom Sarpsborg og gir store inngrep i landskapet. Sammen med utbygging og fortetting gir dette store barrierer for dyrelivet og trusler for natur- og biologisk mangfold. Å ivareta utbyggingsinteresser og samtidig bevare av sammenhengende arealer og grønne lunger er utfordrende.

8.9 Plan og utredningsbehov – klima og miljø

Kommunedelplan for klima- og energi.

Det anbefales at rullering av kommunedelplan for klima- og energi igangsettes i 2019, når prosjektperioden for Smart City er avsluttet. Erfaringer fra Smart City prosjektet vil være nyttig å ha som grunnlag inn i kommunedelplanarbeidet. Klima Østfold setter i gang med samarbeid om felles faktagrunnlag for rullering av klimaplanene, noe som vil være ressursbesparende for kommunene. Kommunen vil følge dette arbeidet selv om rullering av kommunedelplan for Klima og energi først igangsettes i 2019.

I henhold til bystyrets vedtak av 12. juni 2014 i sak om «Kommunens miljøarbeid – veien videre etter Framtidens byer» skal det i denne planstrategien vurderes om det skal utarbeides en «overordnet miljøplan». Dette er av kapasitetsmessige årsaker ikke prioritert for perioden. Sarpsborg kommune har flere miljøutfordringer og ressursene bør brukes innenfor prioriterte områder framfor å igangsette nye omfattende planprosesser.

Vilt- og biomangfold-plan.

Viltplan og Biomangfoldplan er utdaterte og det er et stort behov for oppdatering med ny kartlegging. Det er først og fremst viktig å kartlegge naturmangfoldet som grunnlag for arealplaner og byggesaker. Ressursene prioriteres til å gjøre en grundig kartlegging fremfor å lage kommunedelplan.

Strategisk støykartlegging av byområdet Nedre Glomma (2012), og handlingsplan mot støy 2013-2018 er noe som er lovpålagt og som skal gjennomføres i perioden.

Kommunedelplan for VVA og tiltaksprogram for vannmiljø

Kommunens overordnede målsetninger og strategier for vannmiljø er beskrevet i gjeldende Hovedplan avløp og vannmiljø 2006-2016. Planen skal erstattes av ny kommunedelplan VVA 2015-

2026. Planen skal sikre at teknisk infrastruktur sees i sammenheng med fremtidig utbygging og vedtatte prinsipper for byens vekst og utvikling.¹⁵ Den skal også ivareta behov for fornying/rehabilitering av kommunaltekniske anlegg. Videre skal den sikre økonomi- og effektivitetsgevinster gjennom samordning av teknisk infrastruktur for vei, vann og avløp i planleggings-, prosjekterings- og utbyggingsfasene. Pga. levetiden for ny infrastruktur vil planhorisonten være 2070. Tema vannmiljø inngår ikke i denne planen, men videreføres i «Tiltaksprogram for vannmiljø».¹⁶ Tiltaksprogrammet skal gi en oversikt over alle vannforekomstene i Sarpsborg. Planen skal angi mål, strategier og prioritering av vannforekomster med behov for forebyggende tiltak. Det skal lages egne tiltaksplaner for prioriterte vannforekomster, og Tunevannet og Isesjø prioriteres først.

Avfallsplan 2005-2016

EU-kommisjonen har lagt fram sin plan for sirkulær økonomi, som vil innebære nye krav til gjenvinning av husholdningsavfall. For å møte denne utfordringen samarbeider kommunen med Fredrikstad (FREVAR), MOVAR (Moss, Vestby, Rygge, Våler og Råde) og Halden om å vurdere bygging av et nytt sentralsorteringsanlegg. Dette vil gi nytt grunnlag for revidering av avfallsplanen. Oppstart vil skje høsten 2016, og utarbeides i løpet av 2017.

Andre tekniske planer

Det skal utarbeides diverse tiltaksplaner som brannslukningskapasitet-vannforsyningsplan, vedlikeholdsplan eiendom, plan for utvikling av boligtomter, plan for universell utforming, grønt-vedlikeholdsplan, overvannsplan som grunnlag for sentrumsplan, asfaltplan. Flere av disse planene er i praksis prioriteringslister over tiltak på enhetsnivå.

9. Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen plikter å gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i henhold til sivilbeskyttelsesloven, samt kartlegge sårbarhet i forbindelse med arealutnyttelse i henhold til plan- og bygningsloven. Sårbarheten dreier seg om naturmessige forhold som konsekvenser av klimaendringer; ras, flom og havnivåstigning. Det kan også være virksomhetsbasert sårbarhet som samfunnsviktig infrastruktur; samferdsel, vann- og strømforsyning, telekommunikasjon håndtering av terrortrusler med videre. Klimaendringer med hyppigere tilfeller av ekstremvær stiller samfunnet overfor en rekke nye, alvorligere utfordringer som Sarpsborg kommune tar høyde for i all kommunal planlegging. For eksempel er utredninger knyttet til skred og ras særlig fokusert, som omtalt under tema klima og miljø over. Kommunen har etablert gode rutiner og avsetter kontinuerlig ressurser til oppdatering av ROS-analyse og samordning av risikovurderinger i kommunens planer.

10. Areal og samferdsel

Kommuneplanens arealdel 2015 – 2026 ble vedtatt i juni 2015. Planen er tuftet på areal- og transportprinsippet som inkluderer forpliktelsene i Bypakka og belønningsordningen. Planen definerer sentrum som tyngdepunkt for vekst – 50 % av befolkningsveksten frem mot 2050 skal

¹⁵ *Kommuneplanens Arealdel 2014 – 2023*

¹⁶ Vedtatt av bystyret i juni 2014.

lokaliseres maksimum 2 km fra torget. Dette er en sentral føring for sentrumsplanen som er under utarbeidelse.

Videre fokuserer planen på vekst/transformasjon langs bybåndet Sarpsborg – Fredrikstad. For å sikre at byen ikke sprer seg utover, særlig i pressområdene langs E6 - er det satt byggegrenser i Lekevoldkrysset og Kalnesbrekka.

Det er også lagt vekt på å sikre folkehelse i planen bl.a. ved å legge til rette for friluftsliv i skolenes nærområder samt utfartsområdene Kalnesskogen, Sarpsborgmarka, Hafslundskogen og de sammenhengende skogområdene ved Isesjø.

Forutsigbarhet er viktig og arealplanen har lagt inn et handlingsrom som skal sikre områder for vekst frem til år 2050. Arealplanen fikk mange innsigelser og to av disse ble ikke løst. Bystyret har valgt å sende disse til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Dette gjelder det store boligområdet ved Vister (Skredderberget), og næringsområdet på Alvimjordet. KMD har i april 2016 konkludert med at innsigelsene opprettholdes. Sarpsborg kommune har som følge av dette ikke arealer nok til å møte den fremtidige og ønskede veksten. Det er derfor behov for å se på en annen arealstrategi. Som en konsekvens av dette må det igangsettes en begrenset rullering for å finne bolig- og næringsområder til erstatning for de kommunen ikke har fått godkjent.

I tillegg vil det være behov for å justere enkelte bestemmelser og plankart i arealplanen. Det er noen tekniske feil, uoverensstemmelser og behov for tydeliggjøring i planen.

Det pågår et kommunedelplanarbeid som har som formål å avklare trase for det nye dobbeltsporet for jernbane på strekningen Seut i Fredrikstad til Klavestad i Sarpsborg. I tillegg skal planarbeidet blant annet avklare trase for ny 4-felts forbindelse over Glomma i Sarpsborg og framtidig løsning for rv 111, for å sikre ønsket framkommelighet for buss på strekningen Gatedalen – Hafslund. Rullering av arealplanen må også hensynta dette planarbeidet.

Kommunedelplan for sentrum og Kommunedelplan for Sandesund-Greåker er under arbeid som oppfølging av arealplanen. Siden sentrumsplanen har førsteprioritet konsentreres planressursene først om denne, mens fremdriften for Kommunedelplan for Sandesund-Greåker forskyves.

11. Prioriterte utfordringer og innsatsområder i regional planstrategi for Østfold

Følgende utfordringer og satsningsområder er fremmet i regional planstrategi for Østfold fylke:

- *Øke antall arbeidsplasser mer enn befolkningsveksten, fordi tilgang til og muligheter for arbeid er en av de absolutt viktigste faktorene for velferd.*
- *Utvikle fremtidens kompetanse gjennom utdanning, forskning og innovasjon. Samordne innsatsen for utviklingen av fremtidens kompetanse, slik at flest mulig mennesker i Østfold blir i stand til å bidra til verdiskapingen og nyte godt av et bærekraftig velferdssamfunn og et aktivt medborgerskap.*

Tema som er vektlagt og som omtales som suksessfaktorer er:

- Samhandling og samarbeid
- Frivillighet
- Infrastruktur og mobilitet
- Integrering og inkludering
- Klima og miljø
- Helhetlig by- og stedsplanlegging, herunder
 - byutvikling som bidrar til å redusere sosiale forskjeller
 - økt boligbygging med attraktive og varierte bomiljøer

Satsning på arbeidsplasser og utdanning er noe Sarpsborgs planstrategi understøtter. De øvrige temaene er nært knyttet til de hovedutfordringer som er beskrevet og som skal følges opp i kommuneplan og i øvrige planer, og ikke minst gjennom samarbeid med nabokommuner og andre myndigheter.

12. utfordringer i Nedre Glomma og konsekvenser for plan- og utredningsbehov

Dette kapitlet er utarbeidet i felleskap med et utvidet regionråd for Nedre Glomma.

Kommunene Fredrikstad, Sarpsborg, Hvaler, Rakkestad, og Råde har deltatt i arbeidsprosesser for å avklare utfordringer og mulige regionale løsninger. Arbeidet må også sees i sammenheng med arbeidet som er gjort (og for noen kommuner fortsetter) om kommunereformen. Regionrådet for Nedre Glomma har behandlet kapitlet og vedtatt som følger:¹⁷

Nedre Glomma regionråds vedtak 16.03. 2016:

1. Vedlagt regional planstrategi justeres som følger: *Følgende mål bør være førende for arbeidet: Vi samarbeider om areal- og transportstrategiene. Det skjer i hovedsak gjennom arbeidet med bymiljøavtaler*
2. Justert planstrategi innarbeides i de kommunale planstrategiene.
3. Det settes i gang en prosess for å avklare regionrådets rolle, mandat og oppgaver. Arbeidet koordineres med revidering og reforhandling av samarbeidsavtalen.

Først er det behov en kort synliggjøring av hva som er oppnådd i forrige periode:

12.1 Regionalt kapittel i planstrategi for 2012-2015

I forrige kommunale planstrategi var kommunene Sarpsborg, Hvaler og Fredrikstad enige om noen satsingsområder, blant annet å utvikle attraktivitet og å jobbe for bedre levekår. Sarpsborg og Fredrikstad har deltatt i et prosjekt om stedsinnovasjon og attraktivitet, i regi av Telemarkforskning og Kommunal og moderniseringsdepartementet, samt flere fylkeskommuner. Prosjektet har resultert i en større kompetanse og forståelse for hva som skaper attraktivitet, og følges opp internt i kommunene. Det er søkt om videreføring av prosjektet med tanke på å utvikle konkrete måleindikatorer, blant annet. Det er foreløpig uvisst om det er finansiering til det.

Fredrikstad og Sarpsborg har videreutviklet sitt samarbeid om å utbedre levekårene, gjennom kartlegginger, spørreundersøkelser, seminarer og konferanser og utstrakt kunnskapsdeling. Begge kommunene har også deltatt som observatører i Husbankens nettverk for områdeløft.

Det er også inngått en samarbeidsavtale om transport- og arealpolitikk.

Forrige planstrategis vedtak om satsing på en felles næringsplan er ikke fulgt opp.

12.2 Videreutvikling av det regionale samarbeidet til planstrategier for 2016-2019

Det har vært avholdt to samlinger med både administrativ og politisk deltakelse. På den første samlingen hadde vi bistand fra Telemarkforskning. Telemarkforskning pekte på fem tunge trender vi må ta hensyn til i den regionale planleggingen:

1. Vi vil fortsatt være mennesker!

¹⁷ Fredrikstad kommunes planstrategi ble førstegangsbehandlet før regionrådets behandling av det regionale kapitlet. Vedtaket viser i punkt 1. at det ble gjort en endring i kapitlet.

- Sosiale, lekne, nysgjerrige. Fantasi er like viktig som kunnskap. Vi møter et samfunn hvor begeistring og glede er viktigere enn «seriøsitet»
- 2. Alt som KAN automatiseres og digitaliseres VIL BLI automatisert og digitalisert!
 - I industri, service, helse og omsorg, handel.
- 3. Endringene vil komme stadig fortere. Akselerasjon
- 4. Betydningen av tværgående kunnskap vil øke
 - Kunnskapens betydning vil øke – særlig kunnskap på tvers!
- 5. Globaliseringen går ikke over – tvert om!

I arbeidsprosessen og samlingene er følgende hovedtema er pekt ut:

- Næringsliv, arbeidsplasser og arealstrategi: Hvordan kan vi sørge for at vi får riktig virksomhet på riktig sted, for regionen?
- Kystsonen: Utarbeide en felles plan, eventuelt felles retningslinjer for regionen.
- Samfunnsutvikling, attraktivitet og kunnskapsdeling: Vi trenger å vite mer om hverandre, slik at vi kan videreutvikle og styrke hverandres komparative fortrinn. I felleskap kan vi også videreutvikle vår kunnskap om samfunnsutvikling og attraktivitet, og arbeide for å få en klar og tydelig rolle i Osloregionen, også som avlaster for Oslo-området.

Følgende mål bør være førende for arbeidet:

- Vi samarbeider om areal- og transportstrategiene. Det skjer gjennom arbeidet med bymiljøavtaler
- Vi samarbeider om de store, overordnede grepene når det gjelder 1. næringsutvikling og 2. utvikling av kystsonen
- Nedre Glomma-regionen er en sterk pådriver i Oslofjordsamarbeidet, og framstår som en god avlaster og en attraktiv region for næringsutvikling og kunnskapsbygging.
- Regionrådet for Nedre Glomma utarbeider et mål- og tiltaksdokument, med konkretisering av hovedmål i delmål og tiltak, ansvarsområder og plan for politisk og administrativ forankring.

Kritiske suksessfaktorer: Dersom det regionale samarbeidet skal videreutvikles og kunne komme nærmere målene over er det kritisk at:

- Kommunene opplever samarbeidet som relevant, viktig og forpliktende.
- Kommunene avsetter tid og ressurser til samordning og utvikling av felles arenaer.
- Regionrådet får en fornyet status, der også administrasjonene kan delta (slik som i samarbeidsavtalen for areal og transport)
- Hvaler kommune involveres i arbeidet med areal – og transport i byregionene, ettersom den gjensidige avhengigheten er stor.

13. Planstrategi og kommunereform

Sarpsborg kommunes planstrategi for 2016-2019 kommer til politisk behandling før sluttbehandlingen av kommunereformen, med mulige endringer i kommunestruktur.

Dersom det blir vedtatt kommunesammenslåinger vil disse kunne tre i kraft tidligst 2017. Ved en kommunesammenslåing vil det bli behov for å utarbeide felles plan. Dette er en prosess som vil gå parallelt med arbeidet med å bygge en ny kommune.

I følge lovverket er det slik at den til enhver til gjeldende kommuneplan vil gjelde fram til en ny plan er vedtatt, selv om det skulle bli endringer i kommunestruktur.

Planstrategi for 2016-2019 vil være et dynamisk dokument, tett knyttet til handlingsplanen. Planstrategien kan også justeres underveis, hvis det blir behov for det, f.eks. på grunn av store endringer i utfordringsbildet. Det vil rapporteres årlig, i forbindelse med kommunens årsrapport.

14. Planbehov og prioriteringer oppsummert

14.1 Rullering av kommuneplanens samfunnsdel

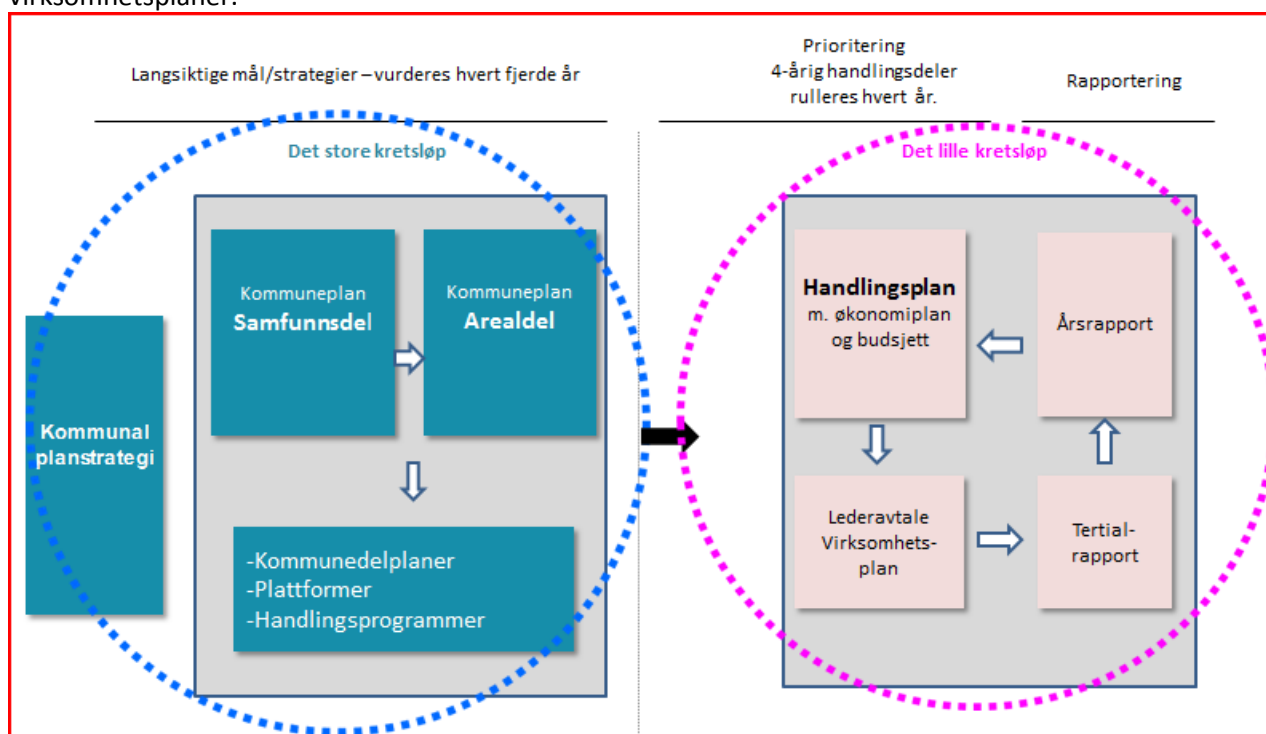
Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2011, for perioden 2011-2023. Sarpsborg står i dag overfor flere, større og til dels andre utfordringer enn vi så i 2011. Samtidig ser vi også at mange av utfordringene fortsatt gjelder. Vi ser også at det eksisterende planverket kan være for utydelig i sine prioriteringer. Dette medfører igjen at samfunnsplanen ikke fungerer optimalt verktøy for langsiktig utvikling av Sarpsborg.

Ny kunnskap på flere områder gir behov for nye tilnærminger til å løse utfordringene. Det er behov for å tydeliggjøre sammenhenger, avdekke handlingsrom og prioritere innsatsområder. 1000-årsfeiringen gir anledning til å involvere befolkningen i en fremtidsvisjon å samle seg om og bygge videre på samarbeidsarenaene.

Kommuneplanens samfunnsdel rulleres fra 2017. Den vil vektlegge attraktivitet, med fokus på næringsutvikling, levekår, klima og miljø og innovasjon i tjenester og samfunnsutvikling gjennom samspill og nettverk.

14.2 Plantyper

Dagens plan- og styringssystem består av kommuneplan (samfunnsdel, arealdel), kommunedelplaner, plattformer handlingsprogrammer, handlingsplan med årsbudsjett og virksomhetsplaner.

Plan: Benyttes kun om det som er planer etter plan- og bygningsloven - samfunnsdel, arealdel, handlingsplan (HP) og kommunedelplaner - med tilhørende krav til medvirkning. Inneholder fakta, utviklingstrekk, føringer, muligheter, utfordringer, mål, strategier og tiltak (fireårig handlingsdel).

Plattform: Benyttes om dokumenter som ikke er vurdert å skulle være kommunedelplaner, men som gir et grunnlag for styringen innen et tema. Inneholder fakta, utviklingstrekk, føringer og intensjoner, men vanligvis ikke en omfattende handlingsdel. Det står fritt om man vil følge medvirkningsbestemmelsene i plan- og bygningsloven.

Handlingsprogram: Benyttes når hovedhensikten er å liste opp og prioritere tiltak. Det står fritt om man vil følge medvirkningsbestemmelsene i plan- og bygningsloven.

14.3 Oversikt over styringsdokumenter

Tabellen under gir en oversikt over planer som er under arbeid, hvilke som skal rulleres/utarbeides, hvilke planer som integreres i andre planer og oppstartsår.

Styringsdokumenter	Merknader
Under arbeid	
Kommunedelplan for vei, vann og avløp 2015-26	Sluttbehandles i april 2016
Kommunedelplan sentrum 2017-26, med handlingsprogram	
Kommunedelplan med konsekvensutredning for IC dobbeltspor Fredrikstad – Sarpsborg, rv 110 Simo – St Croix og fv 118 Ny Sarpsbru med eventuell omlegging av rv 111 øst for Hafslund.	
Kommunedelplan Sandesund-Greåker. Er igangsatt i 2014 men satt på vent på grunn av arbeid med arealplanen og sentrumsplanen	Gjenopptas i 2018
Kommunedelplan for folkehelse	
Tiltaksprogram for vannmiljø, - tiltaksplan for Tunevannet - tiltaksplan for Isesjø igangsettes i gang i 2017.	
Strategi for eiendomsforvaltning	
Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad, I samarbeid med Fredrikstad kommune, Østfold fylkes-kommune og Statens vegvesen	
Kommunedelplan helse og omsorg 2017-2028	
Plattform for livslange tjenester	

Forslag til planstrategi for Sarpsborg 2016-2019

Rulleres i perioden, oppstartsår	2016	2017	2018	2019	
Kommuneplanens samfunnsdel 2011-2023	x				
Kommuneplanens arealdel 2015-2026		x			Begrenset rulling for å finne bolig- og næringsområder til erstatning for områder med innsigelse, og jernbane. I tillegg er det behov for mindre justeringer av bestemmelser og plankart.
Handlingsprogram for næringsutvikling		x			Samordnes med kommuneplanens samfunnsdel
Kommunedelplan for barnehage og skole Erstatter følgende planer: <ul style="list-style-type: none"> • Oppvekst og utdanningspolitisk plattform • Kommunedelplan for barnehageområdet 2011-2023 • Kommunedelplan for skolefritidsordningen 2013-2025 • Handlingsprogram for IKT i skoler og barnehager 		x			Skal omhandle innhold i barnehage, skole og SFO
Kommunedelplan for barnehagekapasitet og skolekapasitet Erstatter følgende planer: <ul style="list-style-type: none"> • Kommunedelplan for skolestruktur og skolekapasitet 2015-2026 • Kommunedelplan for barnehageområdet 2011-2023 (de deler som omhandler kapasitet og struktur) 				x	Skal omhandle kapasitet, struktur og bygningsmasse
Kommunedelplan for klima- og energi, 2011-2020				x	Avventer rulling til det treårige prosjektet Smart City er avsluttet. Kommunen følger arbeidet med felles faktagrunnlag gjennom Klima Østfold
Kommunedelplan for avfall	x				
Kommunedelplan for kultur			x		
Plattform for kulturskolen			x		
Handlingsprogram mot rus			x		Utløser tilskuddsmidler
Handlingsprogram mot vold i nære relasjoner		x			
Kommunedelplan for fysisk aktivitet 2014-2025				x	Utløser tilskuddsmidler
Handlingsprogram for trafiksikkerhet				x	Utløser tilskuddsmidler

Strategisk støykartlegging	x				Lovpålagt
----------------------------	---	--	--	--	-----------

Vedtatte styringsdokumenter som ikke rulleres i denne perioden

1. Boligpolitisk plattform, vedtatt 2015
2. Kommunedelplan for kystsonen 2015-2026
3. Kommunedelplan for mangfold og inkludering, 2016-2028
4. Kommunedelplan kommunikasjon 2015-2026
5. Felles plattform for helhetlig rehabilitering
6. Plattform for frivillighet 2013-2016. Denne løftes opp i kommuneplanen og integreres i planer, prosjekter og tjenesteutvikling
7. Kulturminneplan
8. Kommunedelplan for Langemyr og Langemyrfjellet

Handlingsdel i styringsdokumentene kan rulleres enten gjennom egne saker eller som en del av kommunens årlige behandling av budsjett og handlingsplan